

Capitolul 53 - Reforma în Insulele Britanice

Capitolul 53 - Reforma în Insulele Britanice

Irlanda

Cu toate că abia dacă putem vorbi de o reformă în Irlanda, putem totuși nota pe scurt niște schimbări în istoria ei ecleziastică. Legătura Irlandei cu coroana Angliei provine, după cum am văzut, dintr-un pact al lui Henry al II-lea cu Papa Adrian al IV-lea și prelații irlandezi din acel timp. Acel tratat, spune Dr. Phelan, ar fi fost memorabil dacă nu pentru altceva, măcar pentru faptul că a rămas în atenția posterității prin ipocrizie, nedreptate și înșelăciunea practică de ambele părți, dar pretențiile s-au transmis la succesori și au avut continuu influență asupra vieții irlandezilor, făcând ca el să prezinte un interes deosebit. Fără a ține cont de acestea este cu neputință atât să descifrezi istoria Irlandei cât și să judeci corect starea de criză din prezent”. “La sobândirea de către Henry a stăpânirii asupra Irlandei a ajutat mult,” spune Mosheim, “dorința ierarhiei naționale de a ajunge la acea stare de independență și prosperitate a tuturor comunităților clericale aflate în strânsă legătură cu Roma”. Prin aceea, poziția episcopilor a ajuns să se întărească și veniturile lor au crescut, chiar dacă aceasta a fost cu prețul independenței națiunii lor.

În 1172 Henry a cucerit complet țara, iar clerul s-a supus dictatului papal, a fost de acord să plătească Romei “banul lui Petru”, l-a proclamat pe Henry stăpân suveran al Irlandei și i-a jurat fidelitate lui și succesorilor săi. “Hotărârea lui Adrian,” spunea un prieten al romano-catolicismului, “viola drepturile națiunilor și cele mai sacre legi ale oamenilor sub pretextul religiei și reformei. Irlanda a fost ștearsă de pe hartă ca stat și condamnată să-și pierdă libertatea fără a fi avut parte de o judecată și fără să fi comis vreo crimă”. Cu toate acestea, ierarhul nu a regretat schimbarea deoarece până atunci șefii locali exercitau autoritate asupra bisericii, tinzând să țină clerul aservit și în sărăcie, așa că ei au primit bucuroși suveranitatea Angliei și puterea Romei ca protecție împotriva forței seniorilor laici.

“Sub vechea rânduială, un principe Irlandez era stăpân absolut asupra preoțimii ca și asupra oricărei alte clase de supuși ai săi, dar Henry al II-lea a introdus o nouă ordine a lucrurilor, care ținea pasul cu evoluția puterii britanice și a celei papale. Toate privilegiile bisericii engleze, toate acele pretenții ofensatoare, care au culminat cu canonizarea lui Thomas-a-Becket, au fost transmise clerului irlandez, care și le-a susținut cu tenacitate, pe măsură ce era slăbită puterea civilă”. De atunci biserica irlandeză a devenit în esență romano-catolică, supunându-se de bunăvoie ingerințelor papale și toate drepturile prelaților irlandezi, atât cele cetățenești cât și cele spirituale, au ajuns să fie complet la dispoziția pontifului roman. Pentru a-și menține suveranitatea asupra clerului irlandez, Henry al II-lea a pus în posturile vacante în special englezi, ceea ce a dus la apariția unui duh aprins de rivalitate și ostilitate între clericii englezi și cei irlandezi. Au apărut dispute, iar suveranul Angliei și-a afirmat privilegiile numind pe cine dorea el, în timp ce clerul irlandez a făcut apel la Roma pentru o decizie, sau, mai curând, pentru ca ea să-i confirme pe cei numiți de ei. De obicei mitra a biruit coroana, așa că autoritatea papei a crescut continuu [Pentru detalii amănunțite vedeți Dr. Phelan – History of the Policy of the Church of Rome in Ireland].

A început conflictul între suveranii englezi și clerul irlandez, cel din urmă căutând să-și transfere suzeranitatea de la suveranul Angliei către Papa de la Roma, așa că lupta a durat secole, chiar până la epoca reformei.

Henry al VIII-lea și Biserica Irlandei

Când Henry și-a asigurat conformarea în bună înțelegere a suușilor săi britanici față de principiile reformei, s-a hotărât, dacă era posibil, să obțină o primire la fel de bună a învățăturilor celor noi și în Irlanda, dar, spre marea lui supărare, propunerea lui a fost tratată cu cea mai mare indiferență și neglijată complet. Susținătorii supremației Papei, spre deosebire de cei ai regelui, erau hotărâți și plini de zel. George Cromer, un prelat foarte abul și mare învățat, care, fiind primat al Irlandei, avea atunci și funcția de cancelar, a fost capul opoziției împotriva propunerii lui Henry ca el să-și asume privilegiile papale și l-a împiedicat pentru un timp să-și atingă scopurile, întârziind progresul a ceea ce s-ar putea numi reformă în Irlanda.

Principalul susținător al planurilor regelui a fost George Brown, primul prelat protestant care a avut o poziție în Irlanda, fiind numit de Henry arhiepiscop de Dublin. Zelul lui pentru învățăturile reformei, în opoziție cu dogmele romano-catolice, a întâmpinat cea mai violentă opoziție din partea bigoților romano-catolici, așa că viața i-a fost deseori în pericol din partea zeloților aceluși partid. La sugestia lui Brown, în 1536, la Dublin s-a constituit un parlament irlandez, prin intermediul căruia opoziția a fost redusă la tăcere și a fost schimbată religia oficială a națiunii, credința reformată devenind religia oficială a țării. “Au fost date mai multe legi pentru a atinge acest obiectiv. Regele a fost declarat conducătorul suprem al bisericii Irlandei, i s-au conferit darile din episcopii și alte avantaje seculare în biserica Irlandei, ca și autoritate asupra mănăstirilor, colegiilor și spitalelor și au fost interzise orice fel de apeluri la Roma pentru chestiuni spirituale. S-a renunțat în mod solemn la autoritatea Papei și oricine din Irlanda ar fi îndrăznit să recunoască autoritatea papală se expunea unor pedepse grele. Toți funcționarii, de pe toate treptele ierarhice, au fost obligați să depună un jurământ de recunoaștere a supremației regelui, iar refuzul de a face așa ceva a fost clasat ca înaltă trădare, cum era și în Anglia. Astfel, protestantismul a fost declarat prin lege religia oficială a Irlandei. Au fost desființate casele religioase, iar pământurile lor au fost date pentru totdeauna coroanei [Fiths of the World, vol. 2, p.153; Mosheim, vol. 3, p. 491]”.

Partida papală din Irlanda a fost extrem de indignată de faptul că regele Angliei și-a asumat o asemenea autoritate și mulți șefi irlandezi s-au mărturisit a fi dispuși să ia armele pentru a-și apăra vechea religie. Au fost trimiși la Roma emisari speciali pentru a exprima devotamentul lui Cromer și al partidei lui față de Sfântul Părinte și a-l implora să intervină în Irlanda pe temeiul autorității sale spirituale. Papa a trimis imediat delegați pentru a-i încuraja pe toți cei care se opuneau noilor legi, pentru a ridica la luptă pe șefii din nord, mai ales pe O’Neil, pentru a se strânge în jurul stindardului strămoșilor lor și a ridica sabia în apărarea supremației papale. O’Neil a acceptat să joace rolul pe care i-l acordase majestatea sa papală și s-a constituit o confederație pentru suprimarea ereziei. S-a format o armată și O’Neil s-a proclamat conducătorul irlandezilor din nord pe vechiul deal al regalității, potrivit străvechiului obicei al nonarhilor Irlandei. Dar acea ceremonie pompoasă inutilă a fost curmată rapid deoarece guvernatorul bănuia că se pregătea o revoltă și era pregătit să o întâmpine. Victoria de la Bellahoe, la granița cu Meah, a frânt puterea căpeteniilor, care, în mod ciudat, au fost cuprinși de panică și au fugit cu toții.

După aceea au fost mai multe încercări de a purta lupte în apărarea autorității Papei, dar măsurile ferme luate de guvern au dejucat orice nou plan de insurecție, iar căpeteniile cu bandele lor turbulente s-au dispersat în toate părțile. Înfrângerile repetate au slăbit influența nobililor din Ulster și au făcut cauza Papei să ajungă una fără speranță, ceea ce i-a condus pe unii dintre cei mai turbulenți șefi să se mărturisească dornici de o împăcare cu guvernul regelui.

Henry, rege al Irlandei

Actului de supremație, care a fost emis în 1537, i-a urmat în 1542 un alt act, prin care suveranul era recunoscut și rege al Irlandei în loc de domn. Până atunci singurul titlu pe care Papa îl îngăduise regilor Angliei era acela de domn, dar acel termen a fost schimbat prin legea dată de parlament în cel de rege. Schimbarea a fost comemorată prin acordarea de titluri de pair mai multor capi de familie nobile, prin care căpeteniile au fost coborâte la rangul de pair, iar unii mai inferiori au fost făcuți baroni. Astfel s-a instaurat pacea în Irlanda în ceea ce privește laicii, dar preoțimea nu a putut fi câștigată așa de ușor de partea reformei

După moartea lui Henry și venirea pe tron a lui Edward al VI-lea, lordul guvernator al Irlandei a primit ordin de la rege să ia măsuri ca ritualul romano-catolic să fie înlocuit cu liturghia engleză. Acea nouă inovație i-a determinat pe clerici să se ridice constituind o opoziție mai îndrăznească și mai fermă. Imediat a fost convocată o adunare a prelaților și a clerului inferior și noua liturghie a fost întâmpinată cu batjocori. Primatul Dowdale a fost un la fel de violent opozant al liturghiei engleze pe cât fusese Cromer împotriva supremației lui Henry. Dar nu s-a permis ca acea opoziție să biruie, ci, prin ordinul guvernului englez, serviciul a fost instituit în catedrala Christ Church din Dublin în ziua de Paști a anului 1551.

Cu ocazia morții timpurii a lui Edward și a venirii pe tron a Mariei, a avut loc o nouă revoluție care a agravat și mai mult acea stare tulbură. Încă o dată a fost schimbată religia oficială a țării. Dowdale, care se retrăsese pe continent în timpul domniei lui Edward, a fost rechemat pentru a relua funcția de primat, iar cei mai violenți dintre opozanții săi au fugit din țară și mulți clerici au revenit la credința lor de mai înainte. S-a acordat libertate pentru celebrarea mesei fără a fi impuse obligații și pedepse, iar credința romano-catolică a fost din nou religie oficială în Irlanda. Mărturisirea credinței protestante a fost declarată penală în 1556 printr-un act al parlamentului Irlandei, iar spiritul sângeros al intoleranței a ajuns să vorbească de zdrobirea prin foc și sabie a oricărei opoziții față de papalitate, dar, din fericire, ritmul lent al vieții a amânat transmiterea ordinelor pentru a declanșa o persecuție activă. "În cele din urmă," spunea Mosheim, "s-a constituit o comisie în acel scop, și Dr. Cole, unul din membrii comisiei, a părăsit Londra pentru a merge la Dublin cu ordine. Exultând la gândul că avea perspectiva de a zdrobi protestantismul irlandez, s-a lăudat în mod necugetat în legătură cu misiunea lui față de o femeie din Chester, care era o aderentă fermă a reformei și avea un frate în metropola irlandeză. Ea a reușit să fure ordinele și să pună în locul lor un pachet de cărți de joc, cu valetul de treflă deasupra. Fără să bănuiască pierderea actului, palavrăgiul mesager și-a continuat drumul până la Dublin, unde a ajuns la 7 octombrie 1558, și, dorind să-și arate credențialele, s-a făcut de rușine văzând că ele îi fuseseră substituite într-un mod atât de ridicol... După un timp a obținut ordine noi, dar înainte ca aceste să ajungă la Dublin, regina Mary a murit [Mosheim, vol. 3, p. 496]".

Cu ocazia venirii pe tron a Elisabetei, după moartea surorii sale, binecunoscuta adeziune a reginei față de cauza reformei a înviat inimile protestanților din toate domeniile stăpânirii ei și a dat un nou impuls chestiunilor din Irlanda, punând din nou în mișcare întreaga țară, atât pe clerici cât și pe laici. Întregul sistem ecleziastic instituit de Mary a fost răsturnat, a fost restaurat protestantismul, acesta fiind proclamat de atunci înainte religia oficială a Irlandei.

Biserica presbiteriană irlandeză

După ce am prezentat suficiente lucruri despre stabilirea religiei episcopale în Irlanda, trebuie să remarcăm originea presbiterianismului în această țară.

Când a venit pe tron, Elisabeta a găsit întreaga insulă tulburată de ambițiile și rivalitățile căpeteniilor, fiind afectată de o mulțime de mici conflicte. În ultima parte a domniei ei, ca și în prima parte a celei a succesorului ei, James I, provinciile din nord au fost teatrul unor continue conspirații și răzmerițe. Revoltă după revoltă a menținut țara într-o stare tulbură, agitația fiind stimulată de papii de la Roma, ajutați uneori și de Filip al II-lea al Spaniei și de Cardinalul Richelieu al Franței. S-a emis o bulă după alta pentru a-i chema pe principii, prelați, nobili și tot poporul Irlandei să lupte pentru a-și recâștiga libertatea și pentru apărarea sfintei biserici, sau, mai curând, pentru ca ei să-și piardă viața în loc să depună acel urăcios jurământ de recunoaștere a supremației, prin care sceptrul bisericii catolice era smuls din mâna vicarului lui Dumnezeu. Asemenea apeluri, venind chiar de la Papă, nu se puteau să nu aibă o influență puternică asupra unui popor ignorant și superstițios.

Detalii cu privire la războaiele civile îndelungate și neconținute, la stingerea titlurilor și confiscarea proprietăților nu se încadrează în țelul scurtei noastre istorii, dar vom adăuga numai că aproape tot Ulsterul a fost luat de coroană și a ajuns în mâinile regelui James, Această mare întindere de pământ cuprindea șase comitate din nord și se întindea pe mai bine de cinci sute de mii de acri. Regele a hotărât să remodeleze provincia prin strămutarea vechilor proprietari și introducerea unei colonii de scoțieni și englezi în locul lor. Aceasta a dus la înființarea Ulsterului, ale cărei roade se simt până astăzi. Pământurile au fost cultivate și au fost întemeiate un număr de orașe înfloritoare, așa că Ulster este cea mai prosperă provincie din toată Irlanda. Dar duhul cel rău al papalității, de ură împotriva oricărui aspect al protestantismului în Anglia, nu a încetat nici o clipă să comploteze până ce a izbucnit marea rebeliune și masacrul revoltător din 1641. La 23 octombrie a început măcelul, iar la 30 a fost emis, din tabăra lui Sir Phelim O'Neil, ordinul pentru un masacru general, și, la scurt timp după aceea episcopul MacMahon a proclamat începutul războiului de rebeliune [Dr. Phelma - History, p. 332; Fiths of the World, vol. 2, p. 158. Pentru detalii amănunțite vedeți Froude - History of Ireland].

După bătălia de la Boyne, William, prințul de Orange, și-a început domnia asigurându-i pe protestanții irlandezi că venise pentru a elibera Irlanda de tirania papistașă și că nu se-ndoia deloc că, prin ajutorul divin, urma să-și îplinească planurile. Războiul a luat sfârșit, a fost restabilită pacea, și biserica presbiteriană, redobândindu-și privilegiile, s-a angajat în lucrarea de predicare a evangheliei și de difuzare a adevărului spre binecuvântarea multor suflete.

Scoția

După ce am urmărit situația religiei în Scoția din cele mai vechi timpuri până în zorii reformei, putem reuși să schițăm noastra istorică de la efectele acelei mari revoluții asupra poporului țării, dar trebuie să revenim în urmă puțin pentru a ne reaminti care era situația.

Înainte ca reforma care a început în Germania să fi ajuns la țărmurile îndepărtate ale Scoției, în mai multe regiuni începuse să se arate un duh de reformă, mai ales în Lowlands[n. tr.) adică "ținutul de jos", spre deosebire de Highlands, care reprezintă regiunile muntoase]. Mulți dintre lolarzi sau discipoli de-ai lui Wycliffe, care au fugit din Anglia din cauza persecuțiilor, s-au refugiat în Scoția și au rămas acolo. Aceștia s-au întâlnit cu descendenții vechilor culdei și probabil au format în liniște cete misionare, menținând neîntrerupt lanțul mărturiei pentru Dumnezeu și ținând aprinsă candela mărturiei în acea țară cuprinsă de întuneric. Ei negau dogma transsubstanțierii și puterea preoției afirmând că "există o preoție universală, din care face parte orice bărbat sau femeie care crede în Mântuitorul; că Papa, care se înalță mai presus de Dumnezeu, este împotriva lui Dumnezeu și că nu este permis să ridici armele pentru lucruri care țin de credință, și, apoi, că preoții se pot căsători".

Unul dintre protectorii acestor creștini luminați - în comparație cu mulți dintre reformatori, mai ales în ceea ce privește preoțimea universală și armele - era John Campbell, moșier de Cessnock[n. tr.) în prezent este un cartier din Glasgow], era un om tare în scripturi, care era însă depășit de soția lui, care putea "confrunța dogmele preoților cu sfințele scripturi și arăta falsitatea dogmelor". "Atât pe baza mărturiilor prietenilor cât și celor ale vrăjmașilor," spunea un istoric, "nu prea erau comitate în Lowlands unde să nu se găsească lolarzi. Ei erau numeroși în Fife, și mai mulți în districtele Cunningham și Kyle, de unde vine și numele de lolarzi din Kyle. În timpul domniei lui James al IV-lea, vreo treizeci de lolarzi au fost chemați să se înfățișeze înaintea tribunalului arhiepiscopal din Glasgow fiind acuzați de erezie. Aproape toți erau gentlemani care aveau proprietăți în districtele pe care le-am menționat, și erau acuzați că negau mesa, purgatoriul, închinarea la imagini, rugăciunile adresate sfinților, rolul de vicat al papei și puterea lui de a ierta păcatul, pe scurt, că negau toate învățăturile romano-catolicismului. Apărarea lor pare să fi fost atât de energică încât regele, înaintea căruia ei și-au apărât cauza, i-a apărât de condamnarea pe care arhiepiscopul Blackadder[n.tr.) numele are semnificația "vipera neagră"] ar fi pronunțat-o cu certitudine[D'Aubigne - Calvin, vol. 6, p. 7; Wylie, vol. 3, p. 468]".

Făcărilor martiriului nu au fost aprinse încă, am putea spune, iar duhul arderilor pe rug nu ajunsese încă să stăpânească cu totul preoțimea, pentru că altfel asemenea eretici nu ar fi putut scăpa. Dar asemenea martori arată clar, cum am văzut în diferite țări, că Duhul lui Dumnezeu lucra și pregătea oameni în toate regiunile Europei pentru marea revoluție din secolul al XVI-lea.

Înaintarea reformei

Încă din 1526, învățăturile reformei se răspândiseră destul de mult în Scoția. Nave de pe continent soseau la Aberdeen, Montrose, Dundee și Leith aducând vești despre progresul protestantismului și descărcând în taină pachete cu pamflete și predici de-ale reformatorilor. Astfel, pe țărmurile Firth of Forth a fost răspândită larg sămânța lutheranismului. Când Tyndale a tradus Noul Testament în engleză, numeroase exemplare ale lucrării au fost aduse din Flandra și au circulat în popor. Atunci a început reforma pe o bază divină. Întunericul care multă vreme dominase țara începea să se risipească prin venirea luminii cerești. Aproape fiecare avea câte un Nou Testament în mână, și Dumnezeu se folosea de aceasta pentru a da multă binecuvântare.

Aceasta a fost marea îndurare a lui Dumnezeu față de Scoția, deoarece clerul devenise atât de violent încât orice voce mai tare ar fi fost imediat suprimată, cu toate că pentru acea mare lucrare era nevoie și să se facă auzite voci, dar poporul trebuia mai întâi să fie pregătit prin învățătura cuvântului lui Dumnezeu. Pentru un timp Biblia a fost singurul misionar și reformator al Scoției. "Circulând în tăcere," spunea cineva, "a început să străbată țara; a ajuns și la porțile castelului primatului, dar acesta nu i-a auzit pașii; a predicat în orașe, dar vocea ei nu a ajuns să fie auzită de episcopi; a străbătut drumurile și cărările fără a fi remarcată de spioni. Oamenilor bisericii totul li se părea a fi calm ... dar în liniștea orelor nopții oamenii primeau bine pe acel nou învățător și-și deschideau inimile pentru învățătura lui cea aducătoare de mângâiere și binefăcătoare. Biblia a fost marele învățător al națiunii. Ea și-a imprimat marca ei de neșters asupra reformei scoțiene, iar locul pe care Biblia l-a câștigat de timpuriu în inimile poporului și autoritatea pe care a căpătat-o ea asupra raționamentelor lor este ceva care nu s-a pierdut niciodată[History of Protestantism, vol. 3, p. 169]. Dar, indiferent cât de sacră și de fermă ar fi fost credința în mărturia acestui martor nobil și demn de încredere, era necesar să se facă auzită vocea mărturisitorului și martiriului pentru ca toată națiunea să fie trezită din somnul de moarte în care fusese cufundată de papalitate pentru atâta timp".

Primii martiri ai reformei scoțiene

Puține martirii ocupă un loc atât de important în conștiința omenirii ca acela al lui Patrick Hamilton. Tinerețea lui, realizările și rafinamentul lui, învățătura lui, viața lui ireproșabilă și duhul lui nobil și blând, toate împreună fac ca el să fie compătimit de toți. El s-a făcut vinovat de ceea ce Roma considera a fi păcat de neiertat și lui i-a acordat Domnul și Stăpânul onoarea de a fi primul predicator al veștii celei bune a mântuirii către compatrioții săi care și-a pecetluit mărturia cu propriul său sânge. Dar moartea crudă a acestui tânăr de viță regală a fost o mare binecuvântare pentru mulți, atât dintre cei învățați cât și dintre oamenii de rând.

El era Sir Patrick Hamilton of Kincavil, strănepot, atât din partea tatălui cât și din cea a mamei a lui James al II-lea. S-a născut în 1504, și a fost destinat bisericii și a fost dat la abația Ferne din copilărie, potrivit obiceiului vremii. A fost educat la început la St. Andrew's, iar în 1517 a părăsit Scoția pentru a studia la Universitatea din Paris, unde a obținut titlul de Master în Arte. Se poate să fi aflat ceva despre adevăr în școala lui Lefevre și Farel. În 1523 s-a întors în țara lui natală și a intrat la Universitatea St. Andrew. Datorită felului său liber de a vorbi și faptului că-și permitea să spună despre corupția din biserică, el a atras asupra sa suspiciunile clerului și au fost cercetate opiniile lui. În acea situație, el a părăsit din nou Scoția și a mers la Wittemberg, fiind atras de faima lui Luther. După ce a petrecut un timp cu Luther și Melancton, el a urmat studii la Universitatea din Marburg, de curând deschisă de Landgraful de Hesse. Atunci a beneficiat de prietenia și de învățăturile evlaviosului Francisc Lambert din Avignon. Fostul franciscan pe care l-am întâlnit anterior la Marburg s-a atașat de tânărul scoțian și a avut o influență deosebită în formarea caracterului său. Pe măsură ce înainta, zi de zi, în cunoștința scripturilor, el dorea din ce în ce mai mult să le împărtășească și compatrioților săi acea cunoștință despre Hristos și mântuire, care-i era atât de scumpă. "Acest tânăr," îi spunea Lambert lui Filip, "a venit de la capătul lumii la academia voastră pentru a fi bine întemeiat în adevărul lui Dumnezeu. Nu știu dacă am mai întâlnit vreun om care să se exprime atât de spiritual și de adevărat cu privire la cuvântul lui Dumnezeu".

În 1527 el a revenit din nou în Scoția și nu i-a fost rușine de evanghelia lui Hristos. El a mers la conacul familiei sale, la Kincavil, în apropiere de Linlithgow, unde a predicat evanghelia rudelor și vecinilor săi. Mulți dintre nobili și dintre oamenii de rând au îmbrățișat religia cea nouă. Apoi el a hotărât să aducă evanghelia la biserica St. Michael, în Linlithgow, cea pe care istoricii o numeau "Versailles-ul Scoției". Palatul era și fortăreață și închisoare. Era casa de plăceri la care curtea se retrăgea pentru relaxare și între zidurile acestui palat s-a născut nefericita Mary Stuart. Acolo a adus tânărul evangelist vestea cea bună spre a fi auzită de preoții de la St. Michael și de membrii familiei regale. Simplitatea și eleganța stilului său erau de natură să cucerească inimile celor care-l auzeau, dar evanghelia pe care o predica ea nu convenea deloc preoților. El susținea că omul vinovat nu poate fi mântuit altfel decât prin moartea Domnului Isus Hristos, care a murit pentru cel mai mare dintre păcătoși și că ungera Duhului Sfânt este aceea care umple sufletul de har, iar nu botezul bisericii. A fost denunțat arhiepiscopului Beaton de la St. Andrew ca fiind o ciumă de lutheran, iar Beaton era un cleric mult prea zelos pentru a tolera lutheranismul.

De erau difucultăți: el nu era un eretic din clasele de jos, ci de viță regală, și fără-ndoială avea să fie protejat de familia Hamilton și de alți nobili, ba poate chair și de rege. Ce era de făcut? Pretinzând că dorea să poarte o discuție cu el cu privire la anumite aspecte ale reformei, crudul și vicleanul arhiepiscop l-a atras la St. Andrew. Atât Hamilton cât și prietenii săi suspectau înșelăciunea, dar el a considerat că era de datoria lui să meargă acolo. Cu numai câteva săptămâni înainte, el se căsătorise cu o doamnă dintr-o familie nobilă, iar soția lui, împreună cu alții, l-a rugat cu lacrimi să se ferească de Beaton. S-ar părea însă că el a simțit că Domnul urma să se folosească de moartea lui pentru a face lucrarea să înainteze mai mult decât ar fi putut-o face viața lui, așa că a mers la St. Andrew.

La sosirea lui, el a fost întâmpinat cu toate semnele de respect și de considerație posibile, arhiepiscopul zâmbindu-i tânărului pe care dorea să-l sacrifice. Cunoscând ce dificultăți avea de întâmpinat în acel caz, Beaton avea nevoie de timp pentru a se pregăti, așa că ia acordat libertate lui Hamilton în castel. Tânărul reformator a discutat liber cu doctori, studenți și preoți, ca și când ar fi fost egalul lor, dar Beaton dorea doar să câștige timp știind că opoziția era puternică. Tribunalul care l-a judecat și l-a condamnat a fost înconjurat de mii de oameni înarmați, care se temeau de proțime. A fost declarat infectat de ereziile lui Martin Luther, condamnat ca eretic, a fost dezbrăcat de toate demnitățile, rangurile și drepturile și încredințat brațului secular spre a fi ars de viu. Preoții au hotărât ca sentința să fie executată în aceeași zi, din vreme ce fratele lui, Sir James, era în apropiere cu trupe și era hotărât să-l salveze. Imediat după ce a fost rostită condamnarea, slujitorii călăului au și apărut la porțile colegiului St. Salvator și au înălțat rugul pe care urma să fie ars tânărul.

Martiriul lui Patrick Hamilton

În ultima zi a lunii februarie din anul 1528, la miezul zilei, nobilul martor era înaintea rugului. Și-a descoperit capul, și, ridicându-și ochii spre cer, a rămas un timp nemișcat, în rugăciune. Apoi s-a întors spre prietenii săi și le-a dat o copie a evangheliilor - volumul la care ținea atât de mult, după care, chemându-și servitorul, și-a dezbrăcat mantia, pe care i-a dat-o împreună cu haina și cu căciula, spunând: "la aceste veșminte, pentru că în foc nu-mi vor mai fi de nici un folos, dar ție îți vor mai fi folositoare. Este ultimul dar pe care-l vei mai primi de la mine înafară de moartea mea, de care te rog să-ți amintești. Cu toate că aceasta este ceva greu pentru carne și groaznic pentru om, este totuși intrarea în viața eternă, pe care nici unul dintre cei care-l tăgăduiesc pe Hristos Isus înaintea acestei generații rele nu o va avea". Pe când călăii îl legau cu lanțuri de rug, el a exclamat: "În numele lui Isus îmi dau trupul să fie ars și îmi încredințez sufletul în mâinile Tatălui". Din cauza nepriceperii cplăilor, suferințele lui s-au prelungit timp de șase ore. Detaliile sunt prea groaznice pentru a fi redată pe aceste pagini. Rugul a fost aprins de trei ori și de trei ori focul s-a stins pentru că lemnele erau verzi și umede. Atunci s-a pus praf de pușcă printre lemne, care, când a explodat, i-a proiectat în față un lemn, rănindu-l grav. Întorcându-se spre călău i-a zis atunci blând: "Nu ai ceva lemne uscate?" Au fost aduse de la castel lemne uscate și abia la șase seara trupul lui a ajuns cenușă. În timpul celor șase ore, spune un martor ocular, "martirul nu a dat nici un semn de nerăbdare sau de mânie, nu a chemat niciodată cerul să se răzbune pe persecutorii săi: așa de mare era credința lui și așa de tare era încrederea lui în Dumnezeu". Ultimele sale cuvinte au fost: "Cât timp, Doamne, va mai acoperi întunericul această țară? Cât timp vei mai îngădui tirania omului? Doamne Isuse, primește duhul meu!"

Așa a murit primul martir al reformei lutherane, iar vestea despre moartea lui s-a răspândit rapid în toată țara și oricine auzea se cutremura. Peste tot oamenii doreau să știe de ce a suferit acel tânăr o moarte așa de crudă și toți au fost de partea victimei. Nu există nici o-ndoială că rugul lui funerar a provocat prima mișcare hotărâtă a reformei în Scoția. Purtarea lui frumoasă, blândețea lui, răbdarea și curajul pe care l-a arătat pe rug, toate împreună au stârnit un interes deosebit pentru martiriul lui și erau exact ce trebuia pentru a mișca inimile națiunii. "Uciderea criminală a lui Hamilton," spune un istoric modern, "a fost ulterior răzbunată prin moartea nepotului și succesorului persecutorului său, iar flăcările în care el și-a dat duhul, pe parcursul unei generații, au luminat întreaga Scoție și au mistuit cu furie superstiția catolică, puterea papală și chiar clerul [Dr. McCrie - Life of Knox, p. 14; D'Aubigne - Calvin, vol. 6; History of Protestantism, vol. 3]".

Mâna lui Dumnezeu, cea care schimbă lucrurile, se poate vedea clar în istoria lui Patrick Hamilton. În măsura în care putem judeca noi, o viață lungă de lucrări nu ar fi putut servi cauzei reformei atât de bine ca procesul, condamnarea și moartea lui, toate într-o singură zi. Nimic altceva decât rugul în flăcări al martorului nu ar fi trezit națiunea din somnul de moarte în care o cufundaseră papistașii. Roadele au apărut imediat. Henry Forrest, un benedictin din mănăstirea Linlithgow, prin predicarea lui Hamilton, ajunsese să cunoască adevărul, și el a fost primul care a ieșit în față repetând martiriul lui. Arhiepiscopului i s-a spus că Forrest spusese: "Hamilton a fost un martir și nu un eretic", și, de asemenea, că el avea un Nou Testament. "El este la fel de rău ca Jupânul Patrick," a spus Beaton, "trebuie să-l ardem". James Lindsay, un om inteligent care era de față, s-a încumetat să spună: "Domnul meu, ar trebui să fie ars într-un beci, pentru că fumul de la rugul lui Patrick Hamilton i-a contaminat pe toți aceia la care a ajuns". Arhiepiscopul, nuluând aminte la satiră, a amplasat rugul pentru Forrest pe o înălțime din regiune, pentru ca populația din Angus și Forfar să vadă flăcările și așa să știe care sunt pericolele pentru cei care cad în protestantism. Henry Forrest a fost al doilea martir al Scoției.

Mulți dintre clerici și nobili îmbrățișează reforma

O caracteristică remarcabilă a reformei scoțiene este aceea că ea a început în rândul clerului și a fost de timpuriu îmbrățișată de nobilime și de proprietarii de pământ. Aproape toți martirii și mărturisitorii de la începutul ei au fost călugări sau preoți de parohie. Alesius, canonic de St. Augustin, la St. Andrew, a ajuns să cunoască adevărul, și a fost întărit în credința în evanghelie prin mărturia pentru adevăr pe care a dat-o Hamilton pe parcursul procesului său și prin frumusețea eroică a morții sale, la care a fost martor. Cum moartea lui Hamilton era mult discutată printre canonici în acel timp, Alesius nu s-a putut abține ceea ce simțea și credea. A vorbit despre starea nenorocită a bisericii, de faptul că era lipsită de oameni competenți care să dea învățătură și că era ținută departe de sfințele scripturi pentru ca să nu le cunoască.

Așaceva era de nesuferit pentru canonici; a fost denunțat protopopului Hepburn, un om josnic și imoral; a fost tratat cu multă violență și aruncat într-un beci infect. Când s-a răspândit zvonul, aceasta a stârnit un interes deosebit în rândul cetățenilor și al nobililor. S-a făcut apel la rege, dar arhiepiscopul și protopopul au reușit să-l țină închis cam un an până ce canonicii care-i erau prieteni l-au scos din închisoare și l-au îndemnat să părăsească imediat țara fără să mai spună ceva cuiva. El s-a conformat cu mare greutate și s-a refugiat pe continent.

Alexander Seaton, un călugăr dominican, care era confesorul regelui, a ajuns și el să cunoască mântuirea prin credința în Domnul Isus Hristos, fără faptele legii. În 1532, fiind pus să predice în catedrala St. Andrew în timpul postului paștelui, el a luat hotărârea curajoasă de a mărturisii învățătura cerească, aceea care îi condusese pe mulți în exil sau la martiriul. "Numai o credință vie," a spus el, "care își însușește îndurarea lui Dumnezeu în Hristos, poate să-i aducă păcătosului iertarea păcatelor. Hristos este sfârșitul legii spre îndreptățire și nimeni nu poate satisface cerințele dreptății divine prin lucrările lui. Cât de mulți ani legea lui Dumnezeu, în loc să fie prezentată cu fidelitate, a fost ascunsă prin tradițiile oamenilor!" Poporul se minuna de acea învățătură și de faptul că nu vorbea despre pelerinaje și fapte virtuose, iar preoții se temeau să spună ceva împotriva pentru că înaintea lor era confesorul regelui, un mare favorit. Dar Beaton nu era omul care să ezite. "Acest predicator îndrăzneț a pornit, fără-ndoială, să sufle-n trâmbița lui Hamilton și Alesius. Trebuie luate măsuri împotriva lui". Arhiepiscopul a reușit să-l întoarcă pe rege împotriva lui Seaton, așa că acesta a trebuit să-și salveze viața prin fugă. El a mers la Londra, unde a devenit capelan de Suffolk și a avut ocazia de a predica evanghelia înaintea unor mari adunări.

Mulți studenți din colegii și novici din mănăstiri, primind învățătura lui Gawin Logie, director al colegiului St. Leonard, și a lui John Winram, stareț adjunct al mănăstirii, au fost convinși de adevărul pentru care a suferit Hamilton și au îmbrățișat învățăturile reformei. Dar rezultatele martiriului lui Patrick nu au apărut numai la St. Andrew, ci peste tot s-au găsit oameni care susțineau că tânărul abate din Ferne murise ca un martir și că nu era eretic, oameni care credeau ceea ce crezuse și el. Alarmat de răspândirea opiniilor noi, clerul a adoptat cele mai dure măsuri pentru eliminarea lor. David Straiton, un gentleman din Forfarshire și Norman Gourlay, care studiasse la St. Andrew și era preot, au fost judecați la palatul Holyrood din Edinburgh, condamnați și duși pe câmpul Greenside, unde au fost arși caeretici. Pe atunci, la St. Andrew a avut loc o schimbare, însă nu una în bine: James Beaton a murit și i-a urmat David Beaton, nepotul lui, care a fost un tiran și mai crud decât unchiul său. Pe acesta papa l-a făcut cardinal datorită zelului pe care-l arăta și pentru a-i da puteri mai mari.

Zelul pentru arderi al cardinalului Beaton

S-a trecut la cercetări riguroase pentru a-i descoperi pe eretici și flăcările persecuției s-au aprins în toate zonele țării. Din 1534, când au fost arși Straiton și Gourlay, până în 1538, spiritul persecuției a slăbit, iar numărul celor care îl mărturiseau pe Hristos ca singurul Mântuitor și Domn a crescut mult. Acea reușită a evangheliei îl irita extrem de mult pe noul cardinal, care era hotărât să o suprimă prin foc și sabie. Decanul Thomas Forrest - vicar de Dollar, Sir Duncan Simpson - un preot, Keillor și Beveridge - călugări negri și Forrester - un notar, în Stirling, au fost arestați imediat și judecați de un consiliu întrunit la ordinele cardinalului Beaton și au fost condamnați să fie arși. În aceeași zi a fost ridicat un rug uriaș pe dealul Castelului din Edinburgh, unde cei cinci credincioși au fost văzuți suferind în liniște și bucurându-se. Pentru credință, focul nu era ceva de groază și moartea își pierduse "boldul". Am putea da alte nume de oameni care au urmat după cei cinci martiri pe dealul castelului, oameni a căror credință, mărturisire și suferință merită mai multă atenție decât ne putem permite să acordăm noi în spațiul limitat al acestei lucrări, dar ale căror nume sunt scrise în cartea vieții Mielului, fiind consemnate în cer, scrise cum se cuvine în rândul nobilei oștiri a martirilor, oameni care vor primi, în zorii primei învieri, cununa vieții, cea promisă tuturor celor care au fost credincioși până la moarte, și, odată cu ea, zâmbetul aprobator al Domnului pentru eternitate. În acea zi a gloriei Lui și a lor, toate acele suferințe vor fi uitare complet, cu privire la ele rămânând doar amintirea harului Său, care i-a susținut în ele și le-a acordat onoarea de a suferi pentru El. Acum ei trebuie să sunt deja cu Hristos, de mai bine de trei sute de ani, la odihna liniștită din paradis, dar ce laude vor aduce ei atunci harului care i-a onorat cu cununa de martir? Atunci se va vedea cum îi prețuiește cerul pe aceia pe care Roma îi socotește eretici și cum judecă cerul persecuțiile prin care au trecut ei, pentru că toți criminalii își vor avea partea lor în iazul care arde cu foc și pucioasă, care este moartea a doua (Apoc. 21.8).

Furia clerului condus de David Beaton sporea de la o zi la alta, iar mulți, pentru a scăpa de rug, fugeau în Anglia sau pe continent. Unii dintre cei care au fugit erau oameni renumiți pentru geniul și învățătura lor, printre care John Mcbee, John Fife, John Macdowal, John Macbray, James Harrison, Robert Richardson și celebrul George Buchanan, care este sigur că a fost ajutat de Domnul să scape din închisoare și și-a salvat viața fugind rapid. El este binecunoscutul autor al versiunii metrice a Psalmilor, care este folosită în Scoția, fiind cuprinsă în bibliile lor. Câțiva, care au fost biruiți de groaza de rug, au mărturisit întoarcerea la vechea credință, dar numărul martorilor creștea rapid. Prin 1540 mulți oameni eminenți primiseră învățăturile evanghelice. Conții de Errol și Glencairn, Lord Ruthven, Lord Kleimans, Sir David Lindsay, Sir James Sandilands, Melville de Raith și un mare număr de persoane influente par să se fi atașat de evanghelie din convingeri lăuntrice autentice.

Lista proscrișilor întocmită de Cardinalul Beaton

Situația în care a ajuns regele scoțian James al V-lea era deosebit de stânjenitoare. El a fost copleșit de durere după ce și-a pierdut copiii - Arthur și James -, era înglodat în datorii și avea mare nevoie de bani, provocase ostilitatea unchiului său, Henry al VIII-lea al Angliei, refuzând să facă Scoția independentă de Roma, după cum procedase Henry cu Anglia, și, de asemenea, a refuzat și îndemnul acestuia de a confisca proprietățile bisericii pentru a-și umple trezoreria goală. Prin influența organizației, vrăjmașii de moarte ai lui Henry, în ale căror mreji căzuse James, au reușit apoi să provoace acea ruptură între unchi și nepot care a dus la război și la moartea lui James.

Cardinalul Beaton a propus atunci ca regele să confiște proprietățile nobililor eretici și nu veniturile sacre ale sfintei biserici. "El a întocmit o listă" - spune Cunningham - "cu trei sute șazeci de persoane care erau suspectate de erezie ale căror proprietăți, dacă erau confiscate, ar fi acoperit toate necesitățile regelui". Dr. McCrie, în *Viața lui Knox*, spune cu privire la acea perioadă: "În două rânduri a încercat clerul Romei să nimicească partida reformată printr-o lovitură disperată. Ei i-au prezentat regelui o listă cu câteva sute de oameni care aveau proprietăți și averi, pe care îi denunțau ca eretici și s-au străduit să obțină condamnarea lor lingușindu-l și arătându-i imensele bogății pe care le-ar fi dobândit prin confiscarea proprietăților lor". D'Aubigne și Wylie spun despre o listă "întocmită de Beaton, care cuprindea peste o sută de nume, printre cei însemnați spre a fi masacrați fiind și Lord Hamilton, primul pair al țării, conții de Cassilis și Glencairn și Marischall [Cunningham Church History of Scotland, vol. 1, p. 237; McCrie - Life of Knox, p. 17; D'Aubigne, Calvin, vol. 6, p. 168; Wylie - Protestantism, vol. 3, p. 479]".

Această ultimă listă se poate să fi fost una din cele două despre care vorbește Dr. McCrie și se poate să fi fost revizuită și redusă la aceia care erau primii desemnați pentru ucidere și jaf imediat. Din vreme ce istoricii au declarații care variază, am dat ceea ce au spus toți și nu ne îndoim că ei sunt în principiu corecți. Aici cititorul poate să se oprească o clipă pentru a medita la grozăvia planurilor. Cel care se pretindea a fi capul bisericii din Scoția, păstorul șef al turmei lui Hristos, care ar fi trebuit să fie gata să-și dea viața pentru frați, un preot din ordinele sfinte, a scris cu sânge rece o listă cu numele a câteva sute de nobili și oameni cu vază și, recurgând la lingușire și arătându-i bogăția lor, s-a străduit să-l ispitească pe rege pentru a aproba condamnarea lor. A existat oare vreodată un complot mai din adâncul infernului sau mai diabolic? Dar nu pentru a-i asigura bani regelui s-a pus iadul în mișcare, ci pentru a-i nimici prin violență pe toți aceia care erau cunoscuți ca sprijinitori ai opiniilor reformate, pentru a stinge odată pentru totdeauna lumina adevărului în Scoția, pentru a menține autoritatea clerului și a păstra netulburată corupția din care provenea averea lor.

Prima dată când i-au prezentat regelui această propunere, se spune că i-ar fi dat afară pe mesageri cu cuvinte dure ce exprimau dezaprobarea lui. Dar atât de mult a ajuns el în final să urască nobilimea lui, în special după întrunirea de la Fala Muir, și atât de mult ajunsese sub influența clerului, încât este foarte probabil că el a cedat influenței lor. Dar brațul puternic al providenței, cel care schimbă lucrurile, veghea, astfel încât, în loc să ucidă nobilimea și oamenii cu vază, clerul l-a băgat în mormânt înainte de vreme pe rege.

Perplexitatea și moartea regelui

Henry al VIII-lea a făcut mari eforturi pentru a ajunge să aibă o întrevedere cu James și obținuse promisiunea unei întâlniri la York. Henry a sosit la timpul stabilit și a rămas acolo șase zile, dar James nu s-a înfățișat. Preoții, temându-se de influența pe care Henry ar fi putut-o avea asupra lui James cu privire la reformă, a reușit să-l determine să rămână acasă, ceea ce el a și făcut, trimițând în schimb scuze pline de curtuozitate. Dar mândrul și răzbunătorul rege englez nu s-a putut împăca ușor cu aceasta, ci s-a considerat disprețuit și s-a simțit ofensat și a izbucnit în amenințări și blesteme la adresa scoțianului. A rezultat un război la graniță. Preoții l-au instigat pe James să pornească la război fără a-i chema sub steagul său pe nobilii proscriși, cu promisiunea că episcopii, preoții și partizanii lor urmau să formeze armata, și, după ce regele avea să se întoarcă în triumf după ce îl va fi învins pe Henry, toți cei suspecți de erezie urmau să fie luați și executați ca o jertfă de mulțumire pentru victoria câștigată. Dar, pe când James aștepta în castelul Lochmaben vești despre victorie, câțiva fugari i-au făcut cunoscut regelui faptul că armata lui a fost pusă pe fugă la Solway Moss. Disperarea lui a fost fără margini. Atât de mare era agonia lui încât abia mai putea să respire și a îngăimat doar câteva plângeri de nedeslușit. Monarhul, cel mai înainte plin de viață, ajunsese să nu mai poată suporta. Fusese amăgit de omul josnic în care se încrezuse și acel fapt îl tulbura la fel de mult ca victoria englezilor.

Așa disperat s-a închis în palatul Falkland și supararea extremă l-a condus la febră. Pe când se stingea a aflat că regina, care era la Linlithgow, născuse o fată, cea care a devenit ulterior regina Mary, ceea ce a fost încă o lovitură, din vreme ce el nu avea nici un fiu, și, cum simțea că familia lui se stinge și pierde coroana, a murmurat o veche zicală: "A venit cu o fată și se duce cu o fată[n. tr.) Coroana ajunsese în familia lui prin faptul că Marjorie Bruce, fiica lui Robert the Bruce, s-a căsătorit cu Walter, întemeind dinastia Stewart]". A murit peste șapte zile, la 14 decembrie 1542. Când a fost dezbrăcat, în buzunarul lui au găsit grozava listă a proscrișilor. Atunci a văzut națiunea ce providență plină de îndurare i-a salvat și cât de aproape a fost de ei catastrofa. Acea descoperire a făcut să crească semnificativ numărul reformatilor și a pregătit calea pentru căderea religiei care se arătase capabilă să conceapă asemenea planuri ale cruzimii și avariției.

Odată tronul a ajuns vacant, "Cardinalul Beaton nu a pierdut nici o clipă și a scos un document care pretindea a fi testamentul monarhului decedat, prin care el era numit regent al regatului în perioada cât regina era minoră", dar în general documentul a fost considerat un fals, așa că nobilii l-au pus regent pe contele de Arran, care era în favoarea reformei.

Contele, care mărturisise învățăturile reformate, era înconjurat de consilieri care aveau aceleași opinii. Este deosebit de interesant să observăm că, în acea perioadă de început a reformei scoțiene, floarea nobilimii și oamenii cu vază erau de partea reformei. Nu am considera că toți vor fi fost creștini cu adevărat, ci credem că, în acea vreme, când răsturnarea vechii religii părea ceva îndepărtat și nesigur, ei se angajau pe o cale care le periclita serios averile și viețile, ceea ce ne face să considerăm că motivația lor ținea de convingeri personale.

Biblia redată națiunii

În luna martie a anului 1543, parlamentul a făcut un pas important spre reformarea bisericii prin aceea că a acordat prin lege oricărui supus dreptul de a citi sfintele scripturi în limba maternă. Lordul Maxwell, care a prezentat chestiunea înaintea lorzilor cu autoritate legislativă a propus ca: "Să fie o lege stabilită ca toți supușii să aibă Sfânta Scriptură, adică Noul Testament și Vechiul Testament, în limba poporului, engleză sau scoțiană, o traducere bună și fidelă și citirea acesteia să nu fie considerată un delict". După cum era și de așteptat, episcopii au protestat energic împotriva acelei măsuri, dar, cu toate acestea, legea a fost adoptată și funcționarului de la registru i s-au dat instrucțiuni ca aceasta să fie vestită cum se cuvine prin piețe și, prin ordinul regentului, să fie trimisă în toate părțile regatului. Acest act public în favoarea libertății religioase a fost un semn al triumfului adevărului asupra erorii. Preoții au pornit să strige tare: "Erezie! Erezie!" și că regentul promova erezia.

"Victoria," spunea Knox, "pe care Isus Hristos a câștigat-o atunci asupra vrăjmașilor adevărului era deosebit de importantă. Trâmbița evangheliei dădea un sunet clar de la Wigton la Inverness, de la sud la nord. A fost o mare mângâiere pentru sufletele și familiile care până atunci nu îndrăzniseră să citească tatăl nostru sau cele zece porunci în engleză de teamă că vor fi acuzați de erezie. Biblia, care mult timp fusese ascunsă într-un colț, era atunci pusă pe masă de oamenii evlavioși și bine informați. Noul Testament a circulat mult, dar mulți dintre cei care-l aveau s-au arătat nevrednici de el necitind nici măcar zece rânduri din teamă de oameni, iar acum acei oameni îl scoteau pentru a le bate cu el obrazul cunoscuților lor. Cunoștința despre Dumnezeu a crescut mult prin citirea scrierilor sfinte și Duhul Sfânt a fost dat din belșug unor oameni simpli. Acest act important al parlamentului Scoțian nu a fost abrogat niciodată[D'Aubigne - Calvin, vol. 6, p. 194; Cunningham, vol. 1, p. 242; McCrie, p. 20]".

Până atunci reforma a câștigat teren în Scoția prin cărți aduse din Anglia și de pe continent, dar de atunci a ajuns să se răspândească și erorile papalității au fost expuse prin cărți tipărite de prese din Scoția. Și poeții și scriitorii satirici au avut atunci de lucru. Cu libertatea pe care și-o iau de obicei poeții, ei au scris balade, piese de teatru și satire despre ignoranța și imoralitatea clerului și absurditățile și superstițiile religiei papistașe. Asemenea scrieri în limba scoțiană au fost citite cu aviditate de popor și au avut efectul de a îndepărta publicul de religia catolică.

George Wishart

În vara anului 1544, la scurt timp după ce Scoția a primit neprețuita binecuvântare a libertății de a citi Biblia, pe scena istoriei ecleziastice a apărut unul dintre cele mai importante personaje. Este vorba de George Wishart, fiul lui Sir James Wishart din Pitarrow, o veche familie onorabilă din Mearns. În 1538 el fugise de persecuția episcopului Brechin și petrecuse șase ani pe continent și la Cambridge ca student și apoi profesor. Se spune că, la revenirea lui în țară, el îi depășise în învățatură pe compatrioții săi, mai ales în cunoașterea limbii grecești. Ca predicator, elocvența lui era deosebit de convingătoare, viața lui era ireproșabilă și avea maniere curtenitoare și era omenos; evlavia lui era fierbinte, iar zelul și curajul pentru cauza adevărului erau temperate de o blândețe rar întâlnită, modestie, dăbdare și bunătate.

El a început imediat să predice învățăturile reformate la Montrose și Dundee. Dar faima i-o luase înainte și mari mulțimi s-au strâns să-l asculte. Urmând metoda elvețienilor, el a prezentat învățătura despre mântuire într-o serie de predici, conform Epistolei către romani. Cunoașterea scripturii, elocința lui și invectivele împotriva falsității papistașilor au emoționat atât de puternic poporul încât, la Dundee, ei au atacat și au distrus mănăstirile călugărilor franciscani și dominicani. Tulburarea produsă de călugării vocali și de poporul agitat a fost așa de mare încât magistrații au trebuit să intervină, așa că Wishart s-a retras în mod înțelept în regiunile de vest, unde prietenii săi aveau toată puterea. Lennox, Cassillis și Glencairn l-au putut proteja și i-au dat posibilitatea de a intra în orice biserică parohială. Dar, cum el era în esența lui un om al păcii, atunci când predicarea lui întâmpina opoziție, Wishart a refuzat să aprobe se recurgă la forță și s-a retras în piață sau pe câmp. Dar a-i închide ușa bisericii lui Wishart s-a dovedit a fi o precauție inutilă, pentru că mii de oameni se adunau pentru a-l auzi. El a predicat la Barr, Galston, Manchline și Ayr, dar, cum asasinii plătiți de Beaton îl urmăreau tot timpul, el era în general înconjurat de oameni înarmați.

Ciuma la Dundee

La scurt timp după ce Wishart a fost izgonit de la Dumndee, în oraș a venit ciuma. Auzind de aceasta, cu multă dăruire, el s-a grăbit să meargă acolo și predica neobosit evanghelia vizitându-i pe bolnavi și căutând să-i pregătească pentru moarte. Cei loviți de ciumă erau ținuți înafara orașului, lângă poarta de est, în oraș rămânând cei sănătoși. Pentru a fi auzit de cei din ambele părți, el s-a suit pe poarta numită Cowgate, și, deschizând Biblia, a citit din Psalmul 107: "A trimis Cuvântul Său și i-a vindecat". I-a asicugat că îndurarea lui Dumnezeu în Hristos este un dar oferit tuturor și că oricine se întoarce la El cu sinceritate primește binecuvântarea - o binecuvântare pe care răutatea omenească nu o poate împiedica și nu o poate scădea cu nimic. Unii din cei care l-au auzit au fost atât de mângâiați încât au fost pregătiți să-și dea duhul, socotind că era mai bine să plece la Isus decât să rămână în lume. Poporul a fost tare neliniștit ca nu cumva "gura din care venise o asemenea dulceță să fie închisă", ca și cum ar fi presimțit că pericolul era aproape - și așa și era.

Un preot pe nume Wigton, angajat de cardinalul Beaton pentru a-l asasina, stătea la piciorul scării pe care Wishart trebuia să coboare, iar mantia în care era înfășurat ascundea pumnalul. Dar, în timp ce Wishart cobora, ochiul ager al evanghelistului l-a văzut pe preot și i-a citit pe față gândul crimei, așa că el a spus: "Prietene, ce vrei să faci?" și, în același timp, i-a apucat mâna și i-a smuls arma. Asasinul a căzut la picioarele lui și și-a mărturisit intenția. "Dă-ni-l nouă pe trădător," a strigat poporul dând năvală spre el, dar Wishart și-a pus brațele în jurul asasinului și a spus: "Cine îl necăjește pe el mă necăjește pe mine, pentru că el nu mi-a făcut nici un rău", și astfel i-a salvat viața celui care căuta să-i ia viața[v. Knox - History of the Reformation, ed. folio, p. 49].

Prin îndurarea Domnului, ciuma a început să dispară și în orașul lovit de calamitate a început o nouă viață. Wishart a depus eforturi pentru cei afectați organizând măsuri pentru distribuirea hranei și medicamentelor. Pe când se ocupa cu acestea, el a primit un mesaj de la contele de Cassillis pentru ca să se întâlnească la Edinburgh cu el și cu alți câțiva prieteni din vest în scopul de a avea o dezbatere publică cu episcopul. El a dat ascultare chemării cu toate că știa intenția cardinalului Beaton de a-l distruge și că îl aștepta o moarte crudă. A ajuns la Leith, dar cum orașul era aproape de Edinburgh, prietenii l-au rugat să se ascundă o zi sau două. Însă el nu a putut suporta așa ceva: "Cu ce sunt eu deosebit de un om mort," a spus el, "decât că mănânc și beau? Până acum Dumnezeu s-a folosit de lucrările mele pentru a da în vileag întunericul, iar acum să mă ascund ca un om căruia îi e rușine și să nu întrăznesc să mă arăt oamenilor?" Prietenii săi i-au spus: "Doar știi la ce pericol te expui". "Rămâne ca Dumnezeu meu să se îngrijească de mine după cum găsește El potrivit," le-a răspuns el.

Wishart a început imediat să predice la Leith, după care a mers la East Lothian, unde a vorbit cu moșierii de Brunston, Longniddry și Orminston. A predicat la Musselburgh, Inveresk, Tranet și Haddington. Atunci el a fost înconjurat de oameni înarmați, din suita prietenilor săi, și înaintea lui mergea un om cu sabia. Acolo i s-a alăturat John Knox, care era pe atunci învățător la familia lui Douglas din Longniddry. Cu câțva timp mai înainte, Knox își deschisese inima și mărturisise învățătura evanghelică, iar atunci s-a alipit de Wishart și i-a slujit continuu, mergând cu sabia înaintea lui. Lui Wishart i-a plăcut mult duhul și zelul lui Knox și s-ar părea că el a prevăzut că acesta avea să fie util în viitor. După ce a predicat la Haddington, el a mers la Orminston House, unde urma să fie găzduit. Knox a insistat să i se permită să-l însoțească, dar martirul l-a expediat spunându-i: "Nu, ci întoarce-te la copiii tăi" - adică la elevii săi - ", și Dumnezeu să te binecuvânteze. Este suficient să fie sacrificat unul[McCrie, p. 21; Cunningham, vol. 1, p. 28]".

Arestarea și martiriul lui Wishart

Între timp, Beaton venise la Edinburgh, și, auzind că Wishart era în vecinătate, era hotărât să-l aresteze imediat. La miezul nopții, o trupă de călăreți sub comanda contelui de Bothwell a înconjurat Orminston House și a cerut să fie predat Wishart. Dar nici promisiunile, nici amenințările nu l-au putut convinge pe moșier să-l predea pe musafirul său. Bothwell l-a asigurat, jurând pe onoarea lui, că Wishart urma să fie în siguranță cu el și că nu va îngădui cardinalului să-i facă rău. Orminston era înclinat să se încreadă în acea promisiune solemnă și i-a spus lui Wishart ce se întâmpla. Acesta i-a răspuns: "Deschide porțile, se va face voia cea binecuvântată a Dumnezeului meu". Dar, vai! Bothwell și-a călcat promisiunea și victima unui conte fără credință și a unui preot însetat de sânge a fost dusă în grabă la Edinburgh, la St. Andrew, și aruncată în închisoare.

Pe atunci zelul lui Arran pentru cauza reformei scăzuse mult, iar cardinalul, care avea o puternică influență asupra contelui slab și timid, domina națiunea. Din vreme ce era contrar legii canonice ca membrii celului să se amestece în cehstiuni de sânge, Beaton i-a cerut guvernatorului să numească un judecător laic care să pronunțe sentința de moarte asupra lui Wishart dacă era găsit vinovat de erezie. Chiar așa de nehotărât cum era, Arran a refuzat să facă așa ceva și a amânat. Însă Beaton nu era omul care să se lase oprit de legea canonică sau de muștrările regentului, așa că Wishart a fost adus înaintea unui tribunal clerical, a fost găsit vinovat de erezie și condamnat la flăcări.

La 1 martie 1546, în fața castelului St. Andrew, a fost ridicat un eșafod în jurul căruia au fost puse lemne. Cum puterea civilă refuzase să ia parte la așa ceva, cardinalul a fost cel care a făcut acele lucruri. Oamenii săi au fost dotați cu lăncii, săbii, securi și alte instrumente de război, iar tunurile castelului au fost puse să țintească spre locul execuției ca nu cumva prietenii lui Wishart să încerce să-l salveze. Balconul castelului a fost împodobit cu draperii și cu perne de catifea pentru ca Beaton și alți prelați să se bucure în voie de spectacolul rugului și de chinurile sfântului martir. Când totul a fost gata, Wishart a fost adus din închisoare de doi călăi. Era îmbrăcat în negru și mici pungi cu praf de pușcă fuseseră legate de diferite părți ale trupului său. Măinile îi erau legate la spate și era legat de gât cu o frânghie, iar la mijloc a fost legat de rug cu un lanț de fier. A îngenunchiat și s-a rugat înaintea rugului, după care a îndemnat poporul să iubească cuvântul lui Dumnezeu și să sufere pentru cuvânt cu răbdare și cu o inimă împăcată, pentru că aceea va fi spre mântuirea și mângâierea lor veșnică. “Pentru evanghelia cea adevărată,” a spus el, “care mi-a fost dată prin harul lui Dumnezeu, sufăr astăzi din partea oamenilor, nu cu părere de rău, ci cu inima și mintea bucuroasă. Pentru aceasta am fost trimis: ca să sufăr acest foc pentru Hristos. Nu mă tem de acest foc grozav pentru că știu cu siguranță că în această seară voi cina cu Mântuitorul Hristos, Acela pentru care sufăr”. Și, potrivit cu Knox, Buchanan și alții, el a mai spus și multe alte cuvinte frumoase.

Când a fost legat de rug, el a spus: “Mântuitor al lumii, îndură-Te de mine! Tată ceresc, în mâinile Tale îmi încredințez Duhul”. A fost aprins focul. Cardinalul Dunbar și alți prelați stăteau la balcon privind cum ardea focul și suferințele martirului. Văzându-l pe cardinal cu curtenii săi, Wishart a privit țintă la cardinal și a spus: “Cel care, fiind într-o asemenea poziție, privește de sus și-și desfășoară ochii cu chinurile mele, peste câteva zile va fi spânzurat de aceeași fereastră pentru a suferi o rușine pe măsura mândriei de acum”. Funia de la gât i-a fost strânsă atunci pentru ca să nu mai vorbească, iar apoi focul i-a redus trupul la cenușă.

Moartea cardinalului Beaton

Moartea lui Wishart a produs o impresie deosebit de puternică în Scoția și a stârnit sentimente din cele mai deosebite. Oamenii bisericii l-au lăudat pe Beaton pentru că era un mare luptător al Romei și apărătorul preoțimii. Cei evlavioși au plâns fără gând de răzbunare, dar și erau oameni de rang înalt care nu împărtășeau vederile lui Wishart și care au declarat deschis că trebuia moarte pentru moarte deoarece libertățile supușilor erau în pericol atunci când un tiran putea acționa fără autorizarea regentului pentru a suprima vocea poporului. A pornit om conspirație împotriva cardinalului. O ceată mică, dar compusă din oameni hotărâți, dintre care unii erau împinși de resentimente pentru prejudicii care le fuseseră aduse lor personal, iar alții erau însuflețiți de dorința de a răzbuna cruzimile și a salva țara de asuprirea lui, a năvălit în apartamentele cardinalului din castelul St. Andrew, a răsturnat baricadele cu care încercase să-și apere dormitorul, și l-a ucis imediat, după care i-a spânzurat trupul gol la fereastră, exact cum prezisese Wishart. Ei au ocupat castelul, i-au lăsat pe servitori să plece fără a le face vreun rău, și au trimis un mesager la curtea Angliei pentru a-l informa pe Henry de succesul lor. Se știe bine că nimic nu aștepta atunci mai cu nerăbdare monarhul englez ca vestea morții cardinalului Beaton, care fusese obstacolul în calea împlinirii proiectului lui Henry de a uni cele două coroane prin căsătoria reginei copile cu fiul său, Prințul Edward. Unii spun că acei conjurați erau în solda Angliei [v. Encyclopedia Britannica, vol. 19, p. 731; Cunningham, vol. 1, p. 251; Tytler – History of Scotland, vol. 4, p. 372].

Urmările morții cardinalului Beaton

Asasinarea cardinalului a avut urmări din cele mai importante: a înlăturat de la conducerea politicilor pe cel mai puternic și mai lipsit de scrupule vrăjmaș al reformei și pe cel mai mare apărător al romano-catolicismului din Scoția. Ca și Wolsey, el era aproape ca un rege. Guvernarea lui a fost caracterizată de intrigi politice, a fost energetică și hotărâtă, iar obiectivul lui principal a fost persecutarea sfinților, nimicirea reformei și triumful definitiv al Romei. Dar lucrarea Duhului lui Dumnezeu nu avea nevoie să fie ajutată de asasini. Viața creștină și martiriile lui Patrick Hamilton și George Wishart au avut o contribuție mult mai însemnată la lucrarea lui Dumnezeu în Scoția decât moartea violentă a vrăjmașului ei. Credința, statornicia și seninătatea martirilor s-au înălțat deasupra ferocității persecutorilor, și, printr-un instinct care împinge firea omenească să se ridice împotriva nedreptății și să fie de partea celui oprimat, mulți au trecut de partea reformei. Una dintre greșelile primilor reformatori, pe care am menționat-o în repetate rânduri, a fost aceea că ei s-au încrezut în protecția principilor, dar reformatorii scoțieni au trebuit să învețe printr-o lungă perioadă de suferință că puterea lor depindea de un braț mult mai puternic decât cel al regilor pământului, singurul care poate aduce victoria celui slab și fără apărare. Ei au avut ideea Hristos ca rege și motto-ul de pe stindardele legatarilor era Coroana și Legământul lui Hristos [n. tr.] în engleză ei se numeau covenanters, iar motto-ul era Christ's Crown and Covenant].

“Viața cea nouă,” spunea D'Aubigne, “care a răsărit în secolul al șaisprezecelea, era peste tot aceeași, dar, cu toate acestea, ea purta anumite caracteristici specifice în fiecare țară în care a apărut. La Wittemberg, gândul creștinului a fost în special la om, la omul cel căzut, dar născut din nou și îndreptățit prin credință. La Geneva gândul a fost la Dumnezeu și la harul său suveran. În Scoția, gândul a fost la Hristos ca Mântuitor prin moartea Lui, dar, mai presus de toate, rege care guvernează poporul Său și îl ține, El fiind independent de puterile omenești”. Considerăm că istoricul de la Geneva este foarte corect în aprecierile pe care le-a făcut cu privire la caracteristicile vieții celei noi în diferite țări, dar mai trebuie să adăugăm însă faptul că nicăieri în scriptură nu se spune că Hristos ar fi rege al bisericii, ci peste tot este numit rege al iudeilor. El este numit Capul bisericii, biserica fiind trupul Său, și se spune că El este Cap peste toate lucrurile bisericii. Un rege nu face să ne gândim la supuși, dar, din vreme ce biserica este una cu Hristos, este trupul Său și mireasa Lui, dar nicăieri nu se spune că El este regele bisericii. El este rege, și, desigur, în această calitate va și domni atunci când “toate împărățiile lumii acesteia vor deveni împărățiile Domnului nostru și ale Hristosului său”. Gloria lui Dumnezeu se va revela prin Hristos sub trei forme: 1. În har, ca atunci când a fost pe pământ și ca de atunci până acum; 2. În guvernare, ceea ce va avea loc în mileniu, când sfinții vor domni împreună cu Hristos timp de o mie de ani; 3. În glorie – care, de asemenea, se leagă de guvernare -, ceea ce va fi pentru eternitate, “pentru că toate promisiunile lui Dumnezeu sunt în El Da și în El este amin, spre gloria lui Dumnezeu prin noi” (v. 2 Cor. 1.20; Ioan 1.17; Apoc. 20.6, 21.1-8).

John Knox

Locul rămas vacant la St. Andrew a fost curând ocupat de John Hamilton, stareț de Paisley, care era frate al regentului. Cu toate că nu-l egala pe predecesorul său în ceea ce privește agerimea minții, era egalul lui în zelul neabătut cu care îi urmărea pe toți cei care erau pentru reformă, astfel că persecuția nu a scăzut odată cu dispariția lui Beaton. Conspiratorii care luaseră castelul și care-l stăpâneau i-au primit între zidurile lui pe toți cei care-și primejduiau viața prin aceea că îmbrățișau învățăturile cele noi. În scurt timp, lor li s-au alăturat mulți, atât din motive plictice cât și din motive religioase, așa că acel castel a ajuns să aibă o garnizoană de oameni hotărâți, care îi sfidau pe regent și pe fratele lui, arhiepiscopul. Dintre cei cărora li s-au deschis porțile, cel mai remarcabil era John Knox, marele susținător al reformei.

Acet om remarcabil, care este demult o marcă a Scoției, a cărei carieră ulterioară a fost legată de multe evenimente importante, avea pe atunci patruzeci de ani. Conform opiniei majoritare, el s-a născut în 1505, în satul Giffard, în apropiere de Haddington. S-ar părea că părinții săi erau din clasa de mijloc de la țară și că erau suficient de avuți pentru a-i asigura o educație, și că, probabil, gândiseră ca fiul lor să fie destinat bisericii. De la școala din orașul natal, la șaisprezece ani el a trecut la Universitatea de la Glasgow, unde era pe atunci director celebrul John Mair. Se spune că el s-a distins în filozofie și teologie scolastică și că a intrat în ordinul preoțesc înainte de a fi ajuns la vârsta reglementată prin legea canonică. După ce a părăsit colegiul nu se știe mla nimic despre istoria lui până ce a ajuns în compania lui Wishart, cu puțin înainte de martiriul acestuia [McCrie – Life of Knox; Tytler – History of Scotland, vol. 4, p. 374].

Chemarea la slujire a lui Knox

Reformatorul a fost, fărăndoială, primit cu multă căldură de cei din castel, care l-au rugat să fie unul dintre predicatorii lor. El s-a opus hotărât acelor solicitări, afirmând că “nu putea alerđa dacă nu era trimis de Dumnezeu”. Când a primit o invitație daresată de întreaga adunare în unanimitate și a fost îndemnat în mod solemn de Mr. Rough, un predicator, să nu refuze chemarea lui Dumnezeu, pentru că așa nu l-ar fi plăcut Lui, Knox a izbucnit în lacrimi și s-a retras în camera lui. El ajunsese să aibă cu totul alte gânduri cu privire la importanța slujbei lui față de cele pe care le avusese când intrase în ordinul preoțesc. Sarcina de a “spune tot planul lui Dumnezeu fără a ascunde nimic” (v. Fapte. 20.18-21), indiferent cât de neplăcut ar suna celor care l-ar auzi, cu toate consecințele la care se expuneau predicatorii învățăturilor protestante, îl umplea de neliniște și de teamă. Este cert că, în acea situație, a avut un mare conflict lăuntric, pentru că el avea un caracter puternic și era, prin firea lui, îndrăzneț, drept, independent și cinstit, conștiincios și modest. Dar când a ajuns să simtă clar că era chemarea lui Dumnezeu să se angajeze în lucrarea Lui, s-a hotărât să se angajeze asumându-și toate responsabilitățile, spunând împreună cu apostolul: “nu consider viața mea scumpă pentru mine, numai să-mi sfârșesc alergarea și slujba pe care am primit-o de la Domnul Isus, de a mărturisii evanghelia harului lui Dumnezeu” (Fapte. 20.24).

Și-a început lucrările de predicator cu îndrăzneala care-l caracteriza și a adus multă binecuvântare atât garnizoanei cât și locuitorilor orașului. În prima lui predică, ținută în biserica parohială a St. Andrew, el a urmărit să dovedească faptul că papa de la Roma era omul păcatului, antihristul și curva Babilonului despre care spune scriptura. El a lovit la rădăcină sistemul papalității pentru a-l distruge complet. Timp de câteva luni el a predicat la St. Andrew și un mare număr de locuitori, înafară de garnizoana castelului, a renunțat la catolicism și a mărturisii credința protestantă, participând la cina Domnului după modelul reformat din Scoția. Dar lucrarea lui a fost, în scurt timp, întreruptă.

Marie de Guise și flota franceză

După moartea lui Beaton, regina văduvă, Marie de Guise, sora lui Henri, ducele cel crud care a luptat împotriva hughenotilor și a condus masacrul din ajunul zilei Sf. Bartolomeu, a rămas clar împotriva reformei, și, asemenea familiei sale, era fidelă Franței și Romei. La scurt timp după ce regentul a eșuat complet în cucerirea castelului St. Andrew, în golf a venit o flotă de șaisprezece galere franceze înarmate, comandată de Leo Strozzi. Navele s-au așezat în linie astfel încât, la flux, să aibă controlul asupra ieșirii spre mare, în timp ce forțele lui Arran asediau castelul de pe uscat. În scurt timp s-a produs o ruptură, și, în mai puțin de o săptămână a apărut un steag de armistițiu. Așa a căzut castelul St. Andrew, și toți, inclusiv John Knox, au fost imbarcați pe galere și duși în Franța. Se spune că nu au fost respectate condițiile capitulării și că, la solicitarea papei, a reginei Scoției și a clerului, cei mai de seamă gentlemani au fost încarcerati la Rouen, Cherborug, Brest și Mont St. Michel. Knox a fost, împreună cu alți câțiva, ținut în lanțuri la bordul unei galere și expus la toate umilințele la care papistașii erau obișnuiți să-i supună pe aceia pe care ei îi considerau eretici.

În timpul captivității s-a recurs la amenințări și violență pentru a-i determina pe prizonieri să-și schimbe cderința, sau măcar să admită să ia parte la închinarea papistașă, dar aceștia urau atât de mult sistemul încât nici unul dintre ei, nici dintre cei de pe țărm, nici din cei de pe apă, nu a putut fi determinat să se alăture catolicilor. Deseori se spunea mesa în auzul lor, și, în acele situații, erau amenințați cu torturi în cazul că nu dădeau semnele de respect obișnuite, însă, în loc să se conformeze, ei își acopereau capetele de îndată ce începea slujba. Într-o zi, pe una dintre galere a fost adusă o pictură frumoasă a Fecioarei și au cerut ca un prizonier scoțian – probabil Knox – să o sărute în semn de închinare. Acela a refuzat, spunând că asemenea idoli erau blestemați, și a refuzat să o atingă. “Dar o vei face,” a spus atunci unul dintre ofițeri, și, în același timp, i-a apropiat-o cu forța e gură. Atunci prizonierul a luat pictura și, aruncând-o în apă, a spus: “Să se salveze acum Doamna pe sine însăși, că este destul de ușoară; să învețe să-noate”. Cu oarece greutate, ofițerii au scos zeița din apă, iar apoi prizonierii nu au mai fost forțați la asemenea necuviințe [Knox – History, folio, p. 83; McCrie, p. 34].

Domnul avea, fărăndoială, să-l învețe lecții importante pe slujitorul Său iubit și pe tovarășii lui prin acea închisoare aspră. Pentru a scăpa de persecuția lui Hamilton, el a fost obligat să se ascundă fugind dintr-un loc în altul. În asemenea împrejurări nu trebuie să fim surprinși că s-a refugiat în castel. Cu toate acestea, a fost ca și cum s-ar fi asociat cu asasinii cardinalului, așa că el a avut de suferit aceleași consecințe ca și ei. Nouăsprezece luni a fost deținut pe o galeră în apele Franței. Dar nici unul dintre tovarășii săi nu a murit.

Istoricii nu sunt de acord cu privire la mijloacele prin care prizonierii și-au recăpătat libertatea. Dr. McCrie concluzionează în mod rațional: “După ce Curtea Franței a obținut consimțământul Parlamentului Scoției pentru căsătoria reginei Marie de Delfinul și regina a revenit, aceasta nu a mai fost deloc înclinată să se mai amestece în conflictele clerului scoțian”.

Knox își recapătă libertatea

Recăpătându-și libertatea, Knox a mers în Anglia, cu trupul slăbit dar cu mintea viguroasă și convingeri neclintite. Reputația pe care și-o câștigase prin predicile sale și prin suferințele din ultima vreme erau o recomandare pentru curtea Angliei, așa că el a fost ales unul dintre capelanii lui Edward al VI-lea. I s-a oferit parohia All-Hallows [biserica este situată în City-ul Londrei] din Londra, dar a refuzat pentru că nu era de acord cu liturgia engleză. Moartea timpurie a lui Edward și venirea pe tron a reginei Mary l-a obligat să fugă pentru a-și salva viața. A străbătut Franța pentru a ajunge în elveția, și, după ce i-a vizitat pe teologii bisericii elvețiene, s-a stabilit la Geneva.

Celebrul Jean Calvin era la apogeul reputației și al activității sale utile. El l-a primit pe Knox cu multă afecțiune, ca refugiat din Scoția și a legat cu el o strânsă prietenie. Cei doi reformatori au ajuns să fie împreună, având aproape aceeași vârstă, fiind foarte apropiați ca sentimente și în ceea ce privește învățătura și conducerea bisericii, și, de asemenea, similari în multe aspecte ale caracterului lor. “Knox era un om aspru, inflexibil, fără patimă și energic, dar plin de umor. Calvin era calm, sever, iritabil, dar niciodată pătimaș, ridicându-se ca nivel

intelectual deasupra colegilor săi așa cum Mont Blanc se înalță deasupra celorlalți munți, atingând parcă cerul, și este acoperit cu zăpezi veșnice. Nu există nici un dubiu că Jean Calvin a exercitat o influență însemnată asupra colegului său reformator. Knox era la începutul lucrării sale când lucrarea lui Calvin se încheia. Knox căpăta faimă când Calvin dădea legi pentru o parte a creștinătății [Cunningham, vol. 1, p. 308].”

Dar nici prietenii, nici perspectivele siguranței pentru persoana lui și nici o altă sferă în care el ar fi putut fi util nu l-au făcut să înceteze a se gândi la compatrioții săi persecutați. El scria continuu scrisori pentru a-i încuraja și scrieri pentru a-i întări în adevărul lui Dumnezeu, și era fără-ndoială informat cu privire la ceea ce se petrecea.

Revenirea lui Knox în Scoția

În 1555, Knox a revenit în țara lui după o absență de opt ani. A fost primit de James Syme, un burghez respectabil din Edinburgh, în a cărei casă se strâneau prietenii reformei pentru a discuta proiecte și planuri. Până atunci mulți prieteni ai reformei participaseră la mesă și nu erau despărțiți pe față de biserica Romei, dar discursurile sobre ale lui Knox, care nu admitea compromisuri, i-a convins de greșeala lor și i-a făcut să ia hotărârea de a nu mai participa la închinarea catolică. La scurt timp după aceea au luat cina Domnului în forma protestantă, iar prin acel act au pus bazele Bisericii Reformate a Scoției.

Printre nobilii care s-au strâns în jurul stindardului protestant erau: Lord Lorne, Lord Erskine, Lord James Stewart, Conte de Marischall, Conte de Glencairn, John Erskine din Dun și William Maitland din Lithington. Aceștia ascultau cu stăruință predicile lui Knox și îl ajutau în lucrarea lui. Având o asemenea gardă, reformatorul a fost neobosit în predicare, nu numai în capitală ci și în provincii. În iarna 1555-6 a predicat în Kyle, Cunningham, Angusshire și în alte locuri transmițând binecuvântarea lui Dumnezeu și viață mișcării reformate și întărind în multe suflete lucrarea cea bună. Veștile despre lucrarea lui străbăteau toată țara, clerul era alarmat și a decis să-l aresteze, așa că Knox, înțelegând că prezența lui continuă în țară ar fi atras o nouă furtună asupra unei comunități tinere, s-a retras în mod prudent la Geneva.

Primul legământ

De atunci înaintarea reformei în multe părți ale Scoției a fost rapidă și decisivă. Scurta vizită a reformatorului a adus mari servicii cauzei reformei. Nobili, baroni, burghezi și țărani au ieșit din comuniunea Romei și se strâneau pentru citirea cuvântului și pentru rugăciune. Potrivit formelor presbiteriene, ei nu puteau lua sacramentele fără a avea un pastor ordonat, dar acele mici străngeri au deschis calea pentru o organizare mai completă. Următorul pas al nobililor a fost întocmirea a ceea ce istoria numește Primul Legământ, iar cei care l-au formulat sunt numiți “lorzii congregației”. În acest legământ ei promiteau înaintea “majestății lui Dumnezeu și a adunării Sale să se dedice cu toată puterea lor, cu averile lor și cu viețile să susțină, să prezinte și să instituie cuvântul cel binecuvântat al lui Dumnezeu și adunarea Lui,” etc. La 3 decembrie 1557 Dumnezeu i-a chemat să dea mărturie pe Conții de Argyle, Glencairn și pe Morton, Lord de Lorne și pe Erskine din Dun.

Acele măsuri au alarmat clerul, care vedea că se apropia căderea lor dacă nu luau măsuri energice și nu recurgeau la mijloace hotărâte pentru a împiedica aceasta. Și nu dispuneau decât de o singură armă: flăcările martiriului, așa că acestea au fost aprinse rapid. Walter Mill, un bătrân evlavios, a fost acuzat de erezie și ars de viu la St. Andrew la 28 august 1558. La rug el s-a adresat poporului cu aceste cuvinte: “Cât despre mine, eu am optzeci și doi de ani, și nu mai puteam trăi mult, dar o sută de oameni mai buni ca mine se vor ridica din cenușa oaselor mele. Am încredere în Dumnezeu că voi fi ultimul care va muri în Scoția pentru această cauză”. El fusese preot de parohie în apropiere de Montrose, dar a suferit ca un credincios adevărat al Domnului Isus Hristos.

Clerul nu mai știa ce să facă: martiriile nu aveau alt efect decât acela de a face să crească numărul protestanților. Oamenii renunțau rapid la mesă și se alăturau în mod deschis reformatorilor. Era extrem de clar că dacă papistașii nu dădeau o lovitură decisivă urmau să fie obligați să capituleze. Călugării au făcut apel la episcopi, iar episcopii la puterea civilă. Regina văduvă, bigotă provenind din casa de Lorena, s-a angajat clar de partea romano-catolicismului. Până atunci ea a manevrat între episcopi și lorzii congregației, dar atunci ea a emis o proclamație prin care interzicea oricui să predice sau să dea sacramentele fără a fi autorizat de episcopi. Predicatorii reformați nu au dat ascultare proclamației, așa că eu fost chemați să se înfățișeze înaintea ei la Stirling, fiind acuzați de erezie și răzvrătire. Au intervenit atunci lorzii congregației, iar regina, uimită de fermitatea lor, a fost de acord să amâne judecarea la tribunal pentru a cerceta mai în amănunt problemele.

Întoarcerea definitivă a lui Knox în Scoția

În mijlocul acelor agitații și amenințări era nevoie de un lider puternic, așa că au trimis o delegație la Geneva pentru a-l ruga pe Knox să se întoarcă. La 2 mai 1559, el a sosit la Leith. Vestea sosirii lui a căzut ca un trăsnet asupra partidei papale. Imediat a fost emisă o proclamație regală prin care Knox era declarat rebel și proscris. Dar acele proclamații nu au fost luate în seamă. Cum s-a întâmplat să treacă prin Perth puțin timp după proclamație, Knox a ținut una dintre predicile sale vehemente împotriva idolatriei și mesei și a închinării la imagini. Poporul era pregătit pentru asemenea discursuri și a fost mișcat, dar mulțimea s-a dispersat la sfârșit în liniște. Un preot care a rămas la urmă, pentru a-și arăta disprețul pentru învățătura care tocmai fusese prezentată, a descoperit un altar bogat ornamentat, împodobit cu imagini, și a început să spună mesa. Dar un băiat din apropiere a strigat: Idolatrie! Furios, preotul l-a lovit pe băiat, care, în schimb, a răspuns aruncând o piatră, care însă a trecut pe lângă preot și a sfărâmat una dintre statui. Câteva persoane care mai zăboveau prin biserică fără rost au simpatizat cu băiatul, așa că, în câteva clipe, altarul, statuile, crucifixe și toate podoabele biserici au fost sfărâmate și călcate în picioare. În scurt timp, gălăgia a făcut să se strângă o mulțime și agitația a ajuns deosebit de mare. Cineva a strigat atunci: “La mânăstiri!” Și în scurt timp mânăstirile călugărilor negri și cenușii au ajuns niște ruine. Mulțimea întărâtată s-a îndreptat apoi spre abația din Charterhouse și, peste puțin timp, nu a mai rămas nimic din acea construcție magnifică decât niște ziduri goale. Magistrății orașului și predicatorii s-au grăbit să ajungă la scena răzmeriței de îndată ce au auzit de aceasta, dar nici cuvintele convingătoare, nici autoritatea nu au putut domoli furtuna [McCrie, p. 127; Wylie, vol. 3, p. 491].

Revolte în popor

Lucrarea de dărâmare care a început la Perth printr-o frenezie a furiei populare, s-a extins rapid la St. Andrew, la Cupar și la alte locuri în Fife, Scone, Cambaskenneth, Linlithgow, Stirling, Edinburgh, etc. În principal asupra mânăstirilor s-a revărsat violența urii poporului, ele fiind așezăminte care aveau o faimă proastă în popor, ca niște cuiburi de lenevie, lăcomie și răutate. Tradiția îi atribuie lui Knox acel strigăt al

partidei: "Dărămați cuiburile și păsările for fugi". Și acele cuiburi ale necurăției și ipocriziei care dănuiseră peste secole au fost devastate și desființate într-o singură zi.

Regina, înfuriată la culme de acele ultragii, s-a jurat să radă de pe fața pământului orașul Perth și să pună sare pe temeliiile lui în semn de pustiire pentru totdeauna. Ea a strâns o armată destul de mare, care la numai câteva zile după aceea a apărut în apropierea orașului. Cetățenii au închis porțile și au trimis scrisori reginei, nobilimii și "semniței antihristului, prelaților urâcioși și copiilor lor din Scoția". Acele scrisori dovedesc că lorzii congregației erau pregătiți să-i facă față. Văzând cât de hotărât era poporul și ce forță avea, ea a fost suficient de abilă pentru a ajunge la pace și a obține tot ce putea obține prin disimulare.

Atunci a început un război religios. Întotdeauna a fost trist și de plâns să-i vedem pe reformatori luând în mâini armele carnale ale acestei lumi pentru a se apăra, abandonând sabia Duhului. Dar strigătul de chemare la arme înălțat de regină i-a făcut pe reformatori să înalțe aceeași chemare pentru a se apăra. În acea vreme ei considerau că era drept să urmeze exemplul lui Iosua și al lui David ca și pe acela al lui Petru și Pavel. Dar, în îndurarea Lui cea mare, Domnul a intervenit și a eliminat-o pe regină prin moarte. Aceasta a avut loc în castelul din Edinburgh la 10 iunie 1560. Decesul ei a fost lovitura fatală pentru influența franceză în politica Scoției și a avut rezultatul fericit de a emancipa națiunea de sub jugul străin. Așa a fost larg deschisă calea pentru stabilirea legală a reformei. Prin minunata predicare a lui Knox în ultimele cincisprezece luni, națiunea a ajuns să fie pregătită pentru a scutura jugul papalșia aboli jurisdicția papalității în țară.

Abolirea papalității prin lege a Parlamentului

Parlamentul s-a întrunit la începutul lunii august a anului 1560 și au fost auzite vocile celor trei stări pentru a reglementa chestiunile religioase. Toți oamenii așteptau acel congres ca pe cel mai important eveniment de când exista Scoția ca națiune. Vom prezenta doar rezultatele. Cele trei stări din țară au hotărât suprimarea ierarhiei romano-catolice și stabilirea legală a credinței protestante. O scurtă mărturisire de credință sau un sumar al învățaturii creștine a fost întocmită de John Knox împreună cu tovarășii lui și a fost citită în auzul întregului Parlament, care a ratificat-o și a aprobat-o ca "o învățătură spânatoasă, întemeiată pe cuvântul infailibil al lui Dumnezeu". Victoria a fost câștigată. Entuziasmul adunării a ajuns la paroxism; venerabilul Lord Lindsay s-a ridicat și a declarat că putea spune asemenea bătrânului Simeon odinioară: "Acum, lasă pe robul Tău să plece, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, pentru că au văzut ochii mei mântuirea Ta ..." (Luca 2.29).

Imediat după ce terenul a fost eliberat pentru a înălța un nou edificiu ecleziastic, Knox a și fost gata cu un plan pentru biserica reformată, care este cunoscut sub numele "Prima carte de disciplină". Constituția bisericii, așa cum este prezentată ea în această carte simbolică, este strict presbiteriană. Ea recunoaște patru categorii de deținători de funcții reglementate și permanente: pastorul, învățătorul, bătrânul și diaconul. 1. Pastorii predică adunării; 2. Învățătorii expun scripura studenților în seminarii și universități; 3. Bătrânii sunt asociați pastorilor în conducerea adunării; 4. Diaconii sunt cei care administrează problemele financiare și se îngrijesc de săraci. Apoi, sunt patru instanțe de judecată: biserica, Presbiteriul, Sinodul Provincial și Adunarea Generală. Succesul mișcării reformate era hotărât. Parlamentul declarase protestantismul credință națională și Knox a și fost gata cu modelul pentru biserica cea nouă și cu crezul ei. Dar, ca toți ceilalți reformatori, el a neglijat complet învățătura despre biserica lui Dumnezeu așa cum a fost ea prezentată de Domnul nostru și de apostolii săi și a alcătuit o constituție potrivit înțelepciunii omenești, cu toate că el nu a avut nici o nădăjdie că acea constituție era în acord cu cuvântul lui Dumnezeu. Consecințele greșelii sale, după cum am văzut deja, sunt prezentate în mesajul Domnului către biserica din Sardea. Nu putem vorbi suficient de elogios despre acei treizeci și patru de ani de mărturie credincioasă, cu un imens preț de suferință și sânge. Și Domnul a binecucântat mult predicarea evangheliei. Aproape întreaga națiune a fost câștigată pentru învățătura cea nouă în acea perioadă, și altarele și idolii superstiției au fost distruși în toată țara, în aclamațiile poporului! Pentru multe detalii interesante cu privire la această perioadă vedeți Dr. Lorimer - History of the Scottish Reformation; Spottingwood - History, 3 volume; Wylie - Protestantism, Mccrie - Life of John Knox; Knox - Original History].

De atunci până la Revoluția glorioasă din 1688, presbiterienii au fost asupriți mult și persecutați de dinastia cea fără credință și plini de viclenie din dinastia Stuart, care au dorit să instituie Biserica episcopală în Scoția în locul celei presbiteriene. Dar istoria acelor vremuri tulburi nu este cuprinsă în planul nostru.

Vom trece acum să aruncăm o privire asupra efectelor reformei în Anglia.

clickbible.org